

1. Obiekt

MŁYN WODNY DREWNIANY

NIE ISTNIEJE
spalony 1987

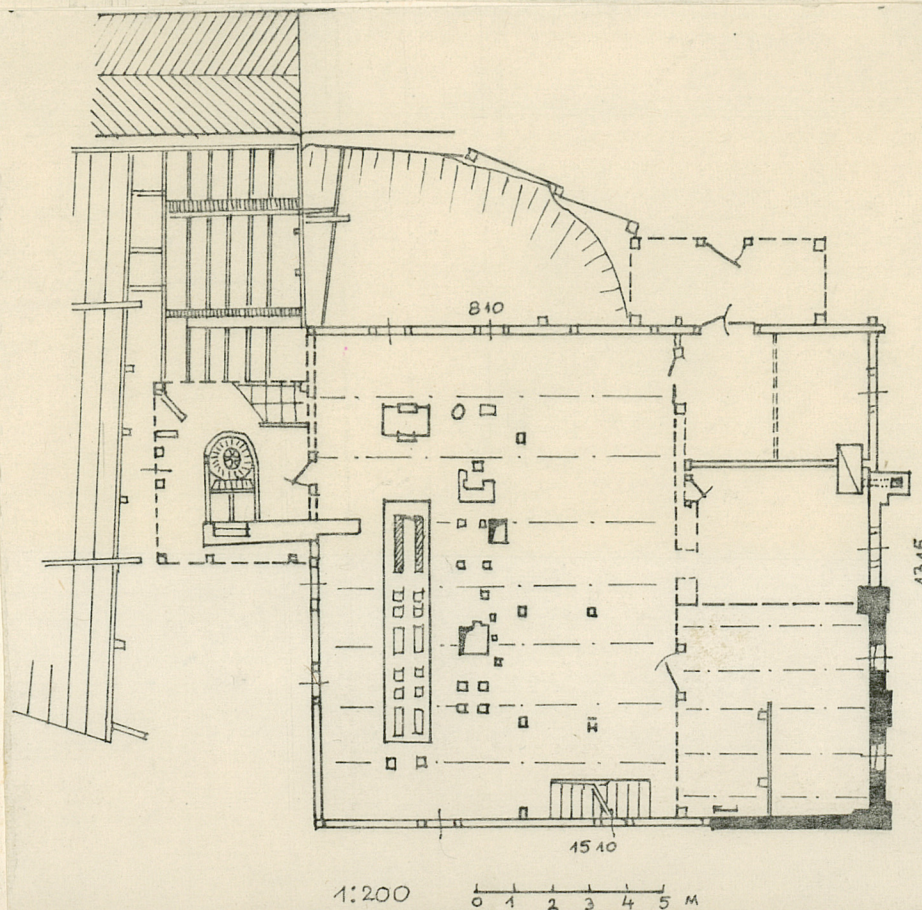
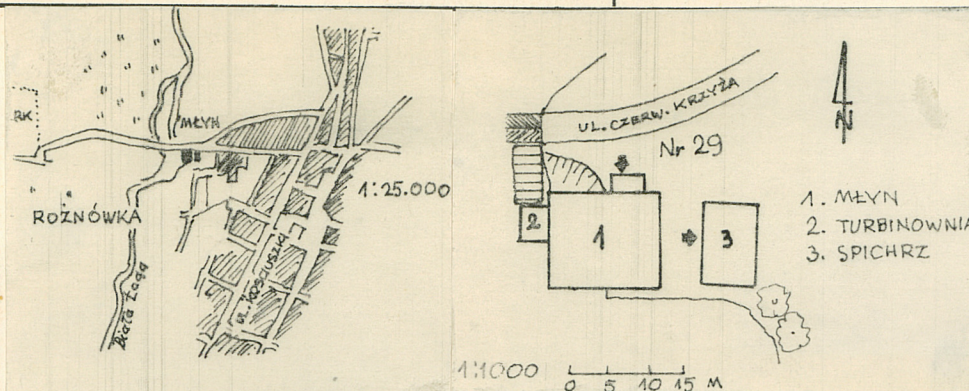
2. Czas powstania

2 poł. XIX w.

3. Miejscowość

BIŁGORAJ

11. Zdjęcia, plan sytuacyjny, rzuty

4. Adres

Biłgoraj, ul. Czerwonego Krzyża 29
nr hipoteczny

5. Przynależność administracyjna

województwo zamojskie

gmina miasto Biłgoraj
pow. BIŁGORAJ

6. Poprzednie nazwy miejscowości

maj. Rożnówka

7. Przynależność administracyjna
przed 1.VI.1975

województwo lubelskie

powiat Biłgoraj

8. Właściciel i jego adres

Muzeum Rzemiosł Ludowych
Biłgoraj, Rynek 51

9. Użytkownik i jego adres

j.w.

10. Rejestr zabytków

Nr A / 144 data 6.XI.1976

skreślony 9.08.2004

autor zdjęć J. Górak
data wykonania 1979
miejsce przechowywania negatywów j.w.

12. Autorzy, historia obiektu, określenia stylu.

Młyn został zbudowany w poł. XIX w. jako młyn dworski właściciela majątku Rożnówka leżącego po przeciwnej stronie rzeki Biała Łada. W okresie międzywojennym był własnością Żydów L. Wurmana i H. Szajnwalda /1925-26 Księga adresowa/. W 1939 r. wymieniony już tylko H. Szajnwald i S-ka. W czasie okupacji młyn przejęły władze niemieckie a komisarycznym zarządcą młyna został Stanisław Jagielski. Po wyzwoleniu młyn był w posiadaniu Zjednoczenia Młyńsko-Piekarniczego a administratorem młyna został Seweryn Drożdżyk. W dniu 1.6.1947 przejął młyn jako swoją własność

[redacted] /Wg protokołu z 21.6.48 [redacted] był współwłaścicielem młyna w 75%, [redacted] w 25%/. W roku 1958 młyn znajdował się pod zarządem Rejonowego Przedsiębiorstwa Młynów Gospodarczych w Kraśniku. W 1973 r. był w administracji Gminnej Spółdzielni "Samopomoc Chłopska" w Biłgoraju.

Decyzją Prezydium Pow. Rady Narodowej w Zamościu Wydział Gosp. Wod. i Ochr. Powietrza z 25.5.73 GWOP-053/30/73 cofnięto pozwolenie na piętrzenie wody, zobowiązano GS w Biłgoraju do spuszczenia wody oraz rozbiórkę urządzeń piętrzących.

W roku 1977 młyn przejęło Muzeum Rzemiosł Ludowych w Biłgoraju bez urządzeń, które w r. 1976 GS wywiozła.

13. Opis (sytuacja, materiał i konstrukcja, rzut, bryła, elewacje, dach, wnętrze wyposażenie, instalacje)

Młyn wchodzący w skład zespołu składającego się z młyna wodnego wraz z turbinownią, 2 jazów na rzece Biała Łada, 2 mostów drewnianych, spichlerza drewnianego piętrowego, jest usytuowany w Biłgoraju przy ul. Czerwonego Krzyża 29 prowadzącej do parku w Rożnówce.

Budynek młyna posadowiony na fundamentach betonowych, na których są wsparte legary podłogowe. Część wschodnia budynku murowana z cegły i kamienia, na fundamentach własnych. Budynek młyna konstrukcji wieńcowej, związanej w narożach na zamki ciesielskie bez wystających ostatek. Nad poziomem II-gim /czyli nad 1-szym piętrem/ konstrukcja szkieletowo-ryglowa, oszalowana deskami przybijanymi pionowo, na stykach listwanymi. Stropy drewniane na belkach wspartych na podciągu biegnącym przez środek budynku. Dach dwuspadowy kryty blachą, nad częścią budynku murowaną jest to przedłużenie połaci dachowej głównego korpusu budynku.

Do ściany zachodniej dobudowana jest turbinownia o konstrukcji szkieletowo-ryglowej, oszalowana deskami, z dachem dwuspadowym pokrytym blachą.

Wewnątrz turbina typu Francissa o mocy 50 KM, urządzenia przenoszące napęd na oś poziomą, koło napędowe pasowe, hamulec. Urządzenia te od dawna nie używane są mocno zniszczone.

Młyn zmodernizowany, przerobiony na napęd elektryczny.

Dawniejsze urządzenia młyńskie, nie istniejące już w roku 1977 gdy młyn przejmowało Muzeum w Biłgoraju : 6 par walców, 2 perlaki, 1 złożenie kamieni /razowiec/, 1 kaszarka, 1 czyszczalnik zboża.

Muzeum przejęło 1 nową łuszczarke.

<p>14. Kubatura</p> <p>1928 m3</p>	<p>15. Powierzchnia użytkowa</p> <p>385 m2</p> <p>pow.zabud.219 m2</p>	<p>16. Przeznaczenie pierwotne</p> <p>młyn zbożowy</p>	<p>17. Użytkowanie obecne</p> <p>nie użytkowany</p>
<p>18. Prace budowlane i konserwatorskie, ich przebieg i dokumentacja</p> <p>W okresie użytkowania młyna przeprowadzano bieżące remonty, z których brak dokumentacji.</p> <p>W 1976 r. wykonano dokumentację:</p> <p>Orzeczenie mykolog., St. Torc, ss. 12,</p> <p>Orzeczenie techn., M. Czajnik, ss. 12</p> <p>Inwentaryzacja konserwatorska, arch. K. Kwiatkowski : opis techn.; syt. 1:500; 4 rzuty, 7 przekr., 2 elew. 1:50; 2 det. 1:5; 1 det. 1:1; 1 det. 1:10 oraz kosztorys remontu.</p>		<p>19. Stan zachowania (fundamenty, ściany zewnętrzne, ściany wewnętrzne, sklepienia, stropy, konstrukcje dachowe, pokrycie dachu, wyposażenie i instalacje)</p> <p>Stan zachowania zły wskutek braku opieki od 1973 r. kiedy to postanowiono młyn rozebrać. Konieczne do wykonania prace remontowe są opisane w kosztorysie.</p>	
<p>20. Najpilniejsze postulaty konserwatorskie</p> <p>W związku z przejęciem młyna przez Muzeum Rzemiosł Ludowych w Biłgoraju z przeznaczeniem całego zespołu na ekspozycję młynarską konieczne jest przeprowadzenie kapitalnego remontu oraz wyposażenie młyna w urządzenia, które można przenieść z innych nieczynnych już młynów w d. pow. biłgorajskim</p>			

21. Akta archiwalne (rodzaj akt, numer i miejsce przechowywania)

Akta hipot. Sądu Okr. w Zamościu, nr 3765, 3.02.1947
Orzec. Sądu Grodzk. w Biłgoraju, nr N.F.21/49, 15.04.49
Operat wodno-prawny na piętrzenie wody w Oddz. Gosp.
Wodnej Urzędu Wojew. w Zamościu : zbiór korespon-
dencji, protokółów i orzeczeń oraz rysunki: profil
podł. i poprz. rzeki Biała Łada, plan syt. 1:2000,
plan urządzeń spiętrzających, plan znaku wodnego,
mapa zlewni 1:100 tys.

22. Bibliografia

Księga Adresowa R.P. 1925-26. Warszawa, s. 107,

Artykuły w prasie:

A. Alb.: Przed 400-leciem Biłgoraja, Sztandar Ludu
nr 146, 30.6.1977,
Muzeum w młynie, Kurier Lubelski, nr 106, 12.5.1976,
/woy/: Kolejne zabytki będą uratowane, Kurier Lubel-
ski, nr 228, 9-10.10.1976

23. Źródła ikonograficzne i fotografie (rodzaj, miejsce przechowywania, sygnatury)

24. Uwagi różne

25. Wypełnił

J. Petera 1979

J. Petera

26. Sprawdził *Dr Jan Górak 1979*